

Enflasyon, Ekonomik Büyüme ve Mutlu Gezegen Endeksi İlişkisinin G-7 Ülkeleri Açısından Değerlendirilmesi

The Evaluation of the Relationship of Inflation, Economic Growth and Happy Planet Index in terms of G-7 Countries

ÖZET

İktisadi açıdan mutluluk kavramı ilk olarak 1974 yılında Richard Easterlin tarafından “Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence” isimli çalışmada gelir ile mutluluk arasında ilişkinin ne olduğunu ortaya koymak için incelemiştir. Çalışma sonucunda birçok yazar tarafından araştırmalarında kullanılan “Easterlin Paradoksu” kavramı oluşturulmuştur. Davranışsal iktisadın bir alt dalı olan Mutluluk ekonomisi uluslararası literatürde giderek artan ilgiyle tartışılmakta ve özellikle kamu ekonomisi ve hükümet politikaları ile de yakından ilişkilendirilmektedir. Politikalar izlenirken alınacak kararlar ve uygulamaların daha verimli sonuçlar verebilmesi adına bireyleri mutlu eden değerlerin tespiti de oldukça önem taşımaktadır. Bu önemden hareketle bu çalışmada G-7 ülkeleri için mutluluk ölçütlerinden Mutlu Gezegen Endeksinin kişi başı gelir ve enflasyon ile olan ilişkisi 2006-2020 araştırma dönemi kapsamında panel veri tekniği ile araştırılmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda kişi başı gelirdeki yüzde değişme ile yaklaşıtırlan ekonomik büyüme Mutlu Gezegen Endeksinin pozitif; enflasyon ise Mutlu Gezegen Endeksinin negatif yönde etkilemektedir. Dolayısıyla G-7 ülkeleri için kişi başı gelir arttıkça ve enflasyon azaldıkça ülkelerin Mutlu Gezegen Endeksi daha yüksek bir değer almaktadır. Ülkeler toplumsal refahı artırabilmek için kişi başına düşen gelirin artırılması ve enflasyonunun düşürülmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Hükümetler tarafından kamu harcama kaynaklarının bu iki değişkene kanalize etmesi durumunda en önemli amaçlardan biri olan toplumsal mutluluğu artırmayı sağlayacaklardır.

Anahtar Kelimeler: Mutluluk ekonomisi, enflasyon, yaşam beklentisi, panel veri analizi.

ABSTRACT

The concept of happiness in economic terms was first introduced by Richard Easterlin in 1974 in his article “Does Economic Growth Improve the Human Lot?” In the study titled “Some Empirical Evidence”, it was examined to reveal what the relationship between income and happiness is. As a result of the study, the concept of “Easterlin Paradox” was created, which is used by many authors in their research. Happiness economics, a sub-branch of behavioral economics, is discussed with increasing interest in the international literature and is closely associated with public economy and government policies. In order for the decisions and practices to be taken while following the policies to give more efficient results, It is also very important to determine the values that make individuals happy. Based on this importance, in this study, the relationship of Happy Planet Index, which is one of the happiness criteria for G-7 countries, with per capita income and inflation was investigated with panel data technique within the scope of the 2006-2020 research period.

As a result of the study, economic growth approximated by the percentage change in per capita income makes the Happy Planet Index positive; Inflation negatively affects the Happy Planet Index. Therefore, for G-7 countries, as per capita income increases and inflation decreases, the Happy Planet Index of the countries gets a higher value. In order to increase social welfare, countries should work to increase per capita income and reduce inflation. If governments channel public expenditure resources to these two variables, they will ensure increasing social happiness, which is one of the most important goals.

Keywords: Economics of happiness, inflation, life expectancy, panel data analysis.

MUTLULUK EKONOMİSİ İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Mutluluk en genel tanımıyla kişinin yaşadığı bir his bir duygu olarak tanımlanmaktadır. Kişinin mutluluk düzeyi ise toplam ömrü içerisinde kişinin ne ölçüde olumlu zaman geçirdiğidir (Öndes, 2019). Mutluluk, öznel esenlik, memnuniyet, fayda ve refah anlamında kullanılmaktadır (Easterlin, 2001). Mutluluk kavramı subjektif olması ve kişiden kişiye göre değişiklik göstermesi nedeniyle net bir şekilde tanımlamak mümkün değildir. İlk olarak psikoloji alanında olmak üzere sosyoloji, tıp, siyaset, ekonomi ve toplum bilimleri alanında incelenmiştir (Öztürk ve Suluk, 2020).

Mutluluk ekonomisi kavramı ilk olarak 1970 yılında açıklanmıştır. Kavramın ana şemasını ilk olarak Kahneman tarafından oluşturulmuştur. Blanch Flower, Clark, Oswald isimli yazarlar tarafından bu konu ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde “mutluluk ekonomisi” bireylerin maddi refah artışı veya ruhsal memnuniyeti artışı olarak tanımlanmıştır. Mutluluk ekonomisi kelimesi literatürde iyilik, mutluk ve esenlik kelimeleri ile

Feyza Arıca ¹
Günay Koyuncu ²

How to Cite This Article

Arıca, F. & Koyuncu, G. (2023). “Enflasyon, Ekonomik Büyüme ve Mutlu Gezegen Endeksi İlişkisinin G-7 Ülkeleri Açısından Değerlendirilmesi”, Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 9(70):3856-3865. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSH.AS.72986>

Arrival: 12 August 2023

Published: 30 November 2023

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹ Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, İktisat, Çanakkale, Türkiye

² Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çan MYO, Çanakkale, Türkiye

açıklanmaktadır. Kısaca çalışmalarda “subjective well-being” (SBW) olarak tanımlanmaktadır. Bireyin mutlu olma durumunu ekonomik açıdan incelendiğinde mutluluk ekonomisi olarak tanımlanmaktadır (Albayrak, 2022).

Mutluluk ekonomisi faydayı veya mutluluğu doğrudan ölçmeye çalışan gelenekselci yaklaşımın bazı eksikliklerini gidermeye çalışır. Gelenekselci yaklaşımın en büyük eksikliklerin biri, gözlemlenen piyasa fiyatlarına, miktarlara ve gelirlere dayalı olması nedeniyle insanların piyasaların dışında meydana gelen mallardan, hizmetlerden veya faaliyetlerden aldıkları memnuniyeti açıklayamamasıdır (Liberto, 2022).

Birçok ulusal ve uluslararası çalışmada bireylerin mutlu olmasını sağlayan nedenler farklı sınıflandırmalar ile ortaya konmaya çalışılmıştır. İktisat bilimi ile mutluluk kavramı arasındaki ilişki mutluluk ekonomisi ile açıklanmaktadır. Mutluluk ekonomisi konu olarak disiplinler arası bir alandır. Mutluluk ekonomisi kavramı ile kişilerin ekonomik açıdan ne oranda mutlu olduğunu ölçmek amaçlanmıştır. Mutluluk kişiden kişiye ve ortamdan ortama değişiklik gösterdiği için tek bir formülle açıklamak mümkün değildir. İktisat alanında mutluluk ekonomisi genelde ekonomik büyüme ve gelir ile ilişkilendirilmiştir (Deviren ve Yıldız, 2017).

Mutluluk ve ekonomi ilişkisi bilimsel olarak ilk 1974 yılında Richard Easterlin tarafından “Does Economic Growth Improve The Human Lot?” isimli makalesiyle üç farklı boyutta incelenmiştir. Easterlin çalışmasında ilk olarak ülke içerisinde gelir grubu farklılıklarını incelemiş, ikinci olarak uluslararası karşılaştırma yapmış ve üçüncü boyut olarak da ülke içinde farklı dönemler içinde gelir-mutluluk ilişkisini değerlendirmiştir. Sonuç olarak çalışmadan elde edilen bulgular, bir toplumda gelir düzeyi yüksek olanların gelir düzeyi düşük olanlara göre daha mutlu oldukları; ancak aynı toplumdaki kişilerin kişi başı gelirlerinin artması ile ortalama mutluluk düzeyinin artmadığı yönünde gerçekleşmiştir.

Scitovsky'nin 1976 yılında “The Joyless Economy: An Inquiry into Human Satisfaction and Consumer Dissatisfaction” yayınladığı çalışma bu konuda yazılan ikinci çalışmadır. (Alkan ve Çilesiz, 2022).

Mutluluk ekonomisi üzerine çalışan bilim insanları gelir ve servet gibi ekonomik çalışmaların ötesinde yaşam kalitesini etkileyen faktörleri incelemenin de üzerinde durmaktadırlar. Özellikle farklı ülkelerdeki yaşam kalitesi, politik özgürlük, sosyal destek, okur yazar oranı, kirlilik düzeyi, sağlık hizmetlerine erişim gibi faktörlere de odaklanırlar.

Mutluluğu etkileyen faktörler genel olarak üç maddede aşağıdaki gibi sıralanabilir (Uçgunoğlu Erarslan ve Yayar, 2022):

- ✓ Sosyo-demografik faktörler: Yaş, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu gibi.
- ✓ Sosyo-ekonomik faktörler: İşsizlik, istihdam, gelir ve enflasyon gibi.
- ✓ Siyasi ve kurumsal faktörler: Siyasete katılım, sosyal sermaye, demokrasi, fiziksel ve mental sağlık ve kamu politikaları gibi.

MUTLULUĞUN ÖLÇÜMÜ

Söz konusu literatür incelendiğinde mutluluğun ölçülebilirliği, ilk defa Jeremy Bentham tarafından 19. yy. da ifade edilmiş ve insan nabızı ile paranın bir haz ölçütü olarak kullanılabileceği üzerinde sonuca varılmıştır (Davies, 2018). Bentham'a göre mutluluk, bireyler için nihai iyiliktir ve insanların mutluluğa ulaşmak için istekleri de bir araçtan ibarettir. Bentham'ın ardından bilim insanları mutluluğu ölçmek için çeşitli ölçeklerden yararlanmışlardır (Özdemir Sevim, 2021). Bu endeksleri şu şekilde sıralayabiliriz: “Gayrisafi Ulusal Mutluluk Endeksi, Mutlu Gezegen Endeksi, Dünya Mutluluk Endeksi, Daha İyi Yaşam Endeksi, Dünya Değerler Araştırması” (Alkan ve Çilesiz, 2022).

Gayrisafi Ulusal Mutluluk Endeksi

Dünyada ilk kez Butan Krallığı tarafından hesaplanan bir endekstir. 1972 yılında Bütan (Bhutan) Kralı Jigme Singye Wangchuck tarafından Gross National Happiness (GNH) (Gayri Safi Milli Mutluluk) endeksi hesaplanmıştır. Bu endeks hesaplamasında “Eğitim, Sağlık, Ekolojik Çeşitlilik, Toplumsal Canlılık, Kültürel Çeşitlilik, Yaşam Standardı, Zaman Kullanımı, Psikolojik İyilik Hali ve İyi Yönetişim” olmak üzere dokuz değişken kullanılmaktadır. Bu dokuz değişkenin endeks içinde ağırlık oranları şu şekildedir: Sağlık %14, Ekolojik Çeşitlilik %12, Toplumsal Canlılık %12, Psikolojik İyi Oluş %12, Yaşam Standartları %11, Eğitim %10, Kültürel Çeşitlilik %10, Zaman Kullanımı %10, İyi Yönetişim %9'dur (Günay ve Ata, 2018).

Bhutan Krallığının mutluluk ölçüm için gerçekleştirdiği bakış açısı ile batı araştırmalarındakinden farklılık göstermektedir. Hatun halkı mutluluğu objektif olarak incelemiştir. Aynı zamanda mutluluğu içselleştirerek tanımlanmıştır (Ari, 2019).

Dünya Mutluluk Endeksi:

2012 yılından bu yana her yıl Birleşmiş Milletler tarafından Dünya Mutluluk raporu içerisinde hesaplan bir endektir. Kişi başına düşen GSYİH, sosyal destek, ortalama yaşam süresi, özgürlük, cömertlik ve yolsuzluk olmak üzere altı değişken ele alınarak hesaplanmaktadır. Gallup Dünya Anketi verilerinden yararlanarak hesaplanmaktadır. 2023 yılı raporunda dünyanın en mutlu ülkesi Finlandiya olmuştur. Bu ankete katılan kişilerin cevapları Kantril Merdivenine göre düzenlenir. Merdiven basamakları 0-10 arasında rakamlandırılır. Ankete katılan kişilere “Yaşamınızı merdivenin hangi basamağında konumlandırırsınız / Hangi basamakta olduğunuzu hissediyorsunuz?” sorularını cevaplaması istenmektedir (Günay ve Ata, 2018).

Daha İyi Yaşam Endeksi:

OECD tarafından 2011 yılından itibaren hesaplanan bir endektir. Daha İyi Yaşam Endeksinde 11 tane kriter bulunmaktadır. Bu kriterlere ankete katılanlar tarafında 0-10 arasında puan vermeleri istenmektedir. Toplum, eğitim, gelir, sağlık, iş, konut, güvenlik, yaşam memnuniyeti, çevre, iş ve sosyal yaşam, yönetim endeks içinde yer alan değişkenlerdir (Alkan ve Çilesiz, 2022).

Dünya Değerler Araştırması:

Mutluluğun ölçümünü gerçekleştirmek için yapılan ilk çalışmalardan birini “Dünya Değerler Araştırması” (EVS) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kurum dünyadaki kişilerin, ülkelerin ve toplumların sosyal, kültürel, politik, ekonomik ve dini konularda araştırmalar gerçekleştirmektedir (<https://www.worldvaluessurvey.org/WVSCContents.jsp>, eriş:15.08.2023). EVS 1981-1984, 1990-1994, 1995-1998, 1999-2004, 2005-2009 ve 2010-2014 dönemlerinde bireylere “hissedilen mutluluk” sorusu sorulmuştur. Araştırmaya katılan bireylere “çok mutlu, oldukça mutlu, mutlu değil, hiç mutlu değil” cevaplarından biriyle puanlamaları istenmiştir. Yapılan araştırmada 2010-2014 yılları arasında en mutlu ülke sıralamasında Katar, Özbekistan ve Malezya ilk üç sırada yer almaktadır. Türkiye bu yıllar arasında 36. Sırada yer almaktadır (Deviren ve Yıldız, 2017). En son 7. veri seti kurum tarafından yayınlanmıştır. Bu veri seti 2017-2020 dönemini kapsayan 78 ülkeye ait anket sonuçları yer almaktadır.

Yaşam Memnuniyeti Araştırması:

2003 yılından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından Yaşam Memnuniyeti araştırması yapılmaktadır. Her yıl Türkiye’deki bireylerin, kamu hizmetlerinden memnuniyetini, temel yaşam alanlarındaki genel memnuniyetini, toplumsal değer yargılarını ve genel mutluluk algısını ölçmek ve memnuniyet düzeylerinin zaman içindeki değişimini takip etmek amacıyla hazırlanmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi kullanılarak hane halkı ve örnek hane halkından 18 yaşını doldurmamış bireylerin tercihleri ele alınmaktadır (Ünsal ve Altan, 2022). 2003 yılında yapılan İlk araştırma “Hane halkı Bütçe Anketi” olarak gerçekleştirilmiştir. 2004 yılından itibaren ise Yaşam Memnuniyeti Araştırması olarak adlandırılmıştır (Albayrak, 2022).

Mutlu Gezegen Endeksi:

İlk olarak 2006 yılında New Economic Foundation (NEF) tarafından ülkelerin sürdürülebilir bir refahını ölçmek amacıyla çalışmalar yapmıştır. Mutlu Gezegen Endeksinin (HPI) ölçümünü ülkelerin ekolojik ayak izi, refah, yaşam beklentisi ve çıktı miktarı verilerini kullanarak ülkelerin mutlu, uzun ve sürdürülebilir yaşamda başarı oranları incelenmiştir. Ülkelerin değişkenlere bağlı olarak hesaplanan endeksleri 0-100 puan arasında puanlanmaktadır. En yüksek mutluluk oranına sahip ülke 100 puan almaktadır (Alkan ve Çilesiz, 2022). Ülkeler yaşam döngülerini devam ettirirken daha az maliyetle ve karbon ayak izlerini daha aza indirebilecekleri temeline dayanarak ölçüm yapılmaktadır. Hesaplama yaşam beklentisi ile yaşam memnuniyeti çarpılıp çıkan sonucun ekolojik ayak izine bölünmesi ile gerçekleşmektedir. Ekolojik ayak izi daha düşük olan ülkeler mutlu gezegen endeksinde daha yüksek puan almaktadır.

Bu çalışmada yukarıda sıralanan ölçütlerden Mutlu Gezegen Endeksi kullanılmıştır. Endeks, uzun ve mutlu bir yaşam için yaşam beklentisi, iyi olma hali deneyimleri ve ekolojik ayak izi değişkenleri aracılığıyla hesaplanmaktadır. Daha detaylı olarak değişkenler incelenecek olursa;

- ✓ Yaşam Beklentisi: The UN Population Division tarafından toplanan verilerce bireyin her ülkede yaşayabileceği ortalama yıl sayısıdır. Yaşam beklentisi değişkeni Mutlu Gezegen Endeksi ile doğru orantılı olarak denklemde yer almaktadır (Özdemir Sevim, 2021).
- ✓ İyi Olma Hali: Gallup World Poll Organization tarafından derlenen verilere göre her ülkenin sakinleri 0’ dan 10’a kadar bir ölçekle kendilerini yaşamla ilgili ne kadar tatmin oldukları sorulmaktadır. İyi olma hali değişkeni Mutlu Gezegen Endeksi ile doğru orantılı olarak denklemde yer almaktadır (Özdemir Sevim, 2021).

- ✓ Ekolojik Ayak İzi: Bireylerin üretim ve tüketim ekseninde ne kadar biyolojik üretken alan kullandığını gösteren niceliksel bir hesaplama tekniğidir. Ekolojik ayak izi (ha)= Tüketim x Üretim alanı x Nüfus olarak hesaplanır. Ekolojik Ayak İzi değişkeni Mutlu Gezegen Endeksi ile ters orantılı olarak denklemde yer almaktadır (Akıllı vd. 2008).

LİTERATÜR TARAMASI

Enflasyon ve iktisadi mutluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda enflasyonun mutsuzluğa yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Enflasyon, mal ve hizmetlerin fiyatlarında artışa yol açmakta ve kişilerin satın alma gücünün azalmasına neden olmaktadır (Alkan ve Çilesiz, 2022).

Easterlin (1974) Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence adlı çalışmasında Easterlin Paradoksu ile iktisadi kalkınmanın mutluluk seviyesi üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tella vd. (2001). Preferences over Inflation and Unemployment: Evidence from Surveys of Happiness isimli çalışmasında Birleşik Devletlerden ve 12 Avrupa ülkesinden iki yüz elli milyon kişi tarafından yapılan anket sonucunda düşük enflasyon ve düşük işsizlik ile mutluluğu pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Diener ve Seligman (2004) Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being adlı çalışmalarında ABD'nin 1947-1958 yılları arasındaki veriler kullanılmıştır. Analiz sonucunda kişi başı gelir ile mutluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Mota ve Pereira (2008) yılında Happiness, Economic Well-being, Social Capital and the Quality of Institutions adlı çalışmalarında OECD ülkelerini inceledikleri çalışmalarında işsizlik ve enflasyonun mutluluk üzerinde olumsuz etki yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Frey ve Stutzer tarafından "Maximizing Happiness?" adlı çalışmada mutluluğu etkileyen faktörleri incelemiştir. Mikro ve makro faktörler, demografik faktörler ve kurumsal faktörler olarak üç başlık altında sıralanmışlardır. Yazarların 2012 yılında yayınladığı diğer çalışmada bu faktörler gelir, istihdam, sağlık, enflasyon, eğitim, demografik faktörler, politik yapı, demokrasi, yönetim şekli ve sosyal sermaye olarak genişletilmiştir (Terzibaşı, 2020).

Abounoori ve Asgarizadeh (2013) yılında Macroeconomic Factors Affecting Happiness isimli çalışmada 58 ülkenin 2003-2011 mutluluk verileri kullanılmıştır. Çalışma sonucunda mutluluğun enflasyon ve işsizlik ile arasında negatif, kişi başına gelir ve hükümet harcamaları ile pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Di Tella vd. (2019) The Macroeconomics Of Happiness adlı çalışmalarında Avrupa ülkelerindeki makro ekonomik değişkenlerin iktisadi mutluluk üzerindeki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucunda enflasyon, işsizlik ve cömertliğin mutluluk üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alkan ve Çilesiz (2022) Mutluluk Ekonomisinin G7 Ülkeleri ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi adlı çalışmasında VIKOR yöntemi kullanarak ülkelerin mutluluk durumu incelenmiştir. Çalışma sonucunda mutluluğun enflasyon, istihdam, işsizlik, GSYH vb. makro ekonomik faktörler ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

EKONOMETRİK ANALİZ

Veri Seti ve Ekonometrik Model

Çalışmada G-7 ülkelerine ait Mutlu Gezegen Endeksi (HPI)'nin kişi başı gelir ve enflasyon ile arasındaki ilişki 2006-2020 araştırma dönemi kapsamında panel veri tekniği ile araştırılmıştır. Bu zaman döneminin seçimi aşamasında analizde kullanılan verilere ulaşılabilirlik göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışmada aşağıda belirtilen 4.1 nolu model tahmin edilmiştir.

$$HPI_{i,t} = \varphi_i + \beta_1.LPGDP_{i,t} + \beta_2.CPI_{i,t} + u_{it} \quad (4.1)$$

Modelde kullanılan değişkenlerin tanımları ve bunların veri kaynakları aşağıda belirtilmiştir. Analizlerde kullanılacak değişkenler belirlenirken, literatürde yaygın olarak kullanılan tanımları dikkate alınmış, bu şekilde literatürdeki çalışmalar ile tutarlılık sağlanması amaçlanmıştır.

Mutlu Gezegen Endeksi: Mutlu Gezegen Endeksi = α x Yaşam Beklentisi x (İyi Olma Hali Tecrübesi + β) - γ / Ekolojik Ayak İzi + ε şeklinde hesaplanmaktadır.

Formülde $\alpha = 0.75$, $\beta = 2.92$, $\gamma = 54.92$, $\varepsilon = 6.39$ olarak hesaplanmıştır. Mutlu gezegen endeksi 0 ile 100 bandında değişmektedir. Endeksin 100'e yaklaşması toplumların daha mutlu olduğunu göstermekte, 0'a yaklaşması toplumların mutsuzluk oranlarını arttırmaktadır.

Kişi başına düşen gelir: Çalışmada kişi başına düşen gelir, sabit fiyatlarla kişi başına düşen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (PGDP)'nin logaritması alınarak hesaplanmıştır. 2005 yılı baz yıl olarak kabul edilmiş olup, değişken çalışmada logaritması alınmış hali ile LPGDP olarak belirtilmiştir. Veri seti Dünya Bankası'nın Dünya Kalkınma Göstergeleri veri tabanından temin edilmiştir.

Enflasyon: Yıllık enflasyon değerindeki değişim için Tüketici Fiyat Endeksi kullanılmıştır. Veri, Dünya Bankası'nın Dünya Kalkınma Göstergeleri veri tabanından temin edilmiş ve modelde CPI ile temsil edilmiştir.

Tablo 1'deki veri setine ait olan descriptive statistics Tablo 1'de yer almaktadır.

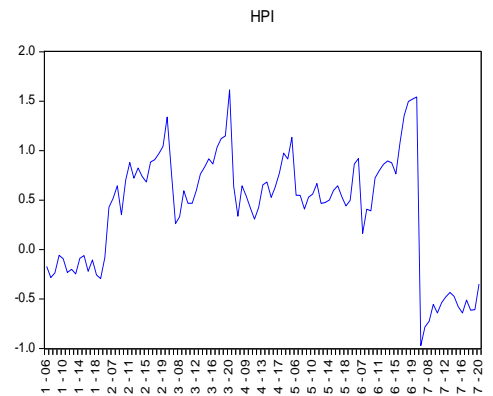
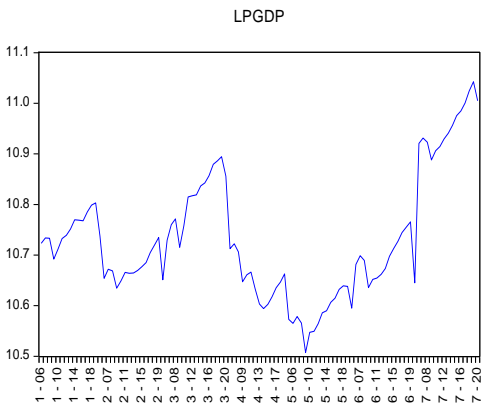
Tablo 1: Descriptive Statistics

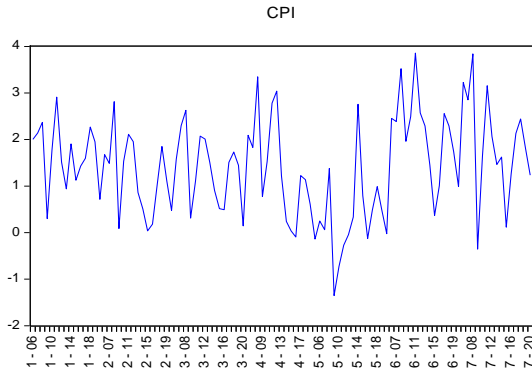
	LPGDP	HPI	CPI
Mean	10.73145	0.415743	1.409375
Median	10.71134	0.535022	1.487998
Maximum	11.04257	1.614630	3.856112
Minimum	10.50720	-0.971627	-1.352837
Std. Dev.	0.121806	0.587461	1.052391
Skewness	0.709065	-0.392709	0.026630
Kurtosis	2.779708	2.451627	2.576984
Jarque-Bera	9.010833	4.014473	0.795285
Probability	0.011049	0.134359	0.671902
Sum	1126.802	43.65298	147.9843
Sum Sq. Dev.	1.543012	35.89153	115.1827
Observations	105	105	105

Tablo 1'deki bilgilere göre; analizde kullanılan seriler kendi ortalamaları etrafında dalgalanmaktadır. Max ve min değerleri arasındaki fark azdır. Verilerin standart sapmaları düşüktür. Bu da yapılacak analizler sonucunda değişen varyans sorunu ile karşılaşılmayacağına işaret etmektedir. Analizde kullanılan gözlem sayısı; T=15, N=7, toplam 105 olup, güvenilir bir panel veri analizi yapabilmek için yeterli seviyededir.

Modelde kullanılan kişi başı gelir, enflasyon ve Mutlu Gezegen Endeksine ait grafik gösterimleri Şekil 1'de sunulmuştur. Şekil 1'e göre genel olarak analize dahil edilen bağımlı ve bağımsız değişkenlerin yıllar itibariyle giderek artan bir seyir izlediği görülmektedir.

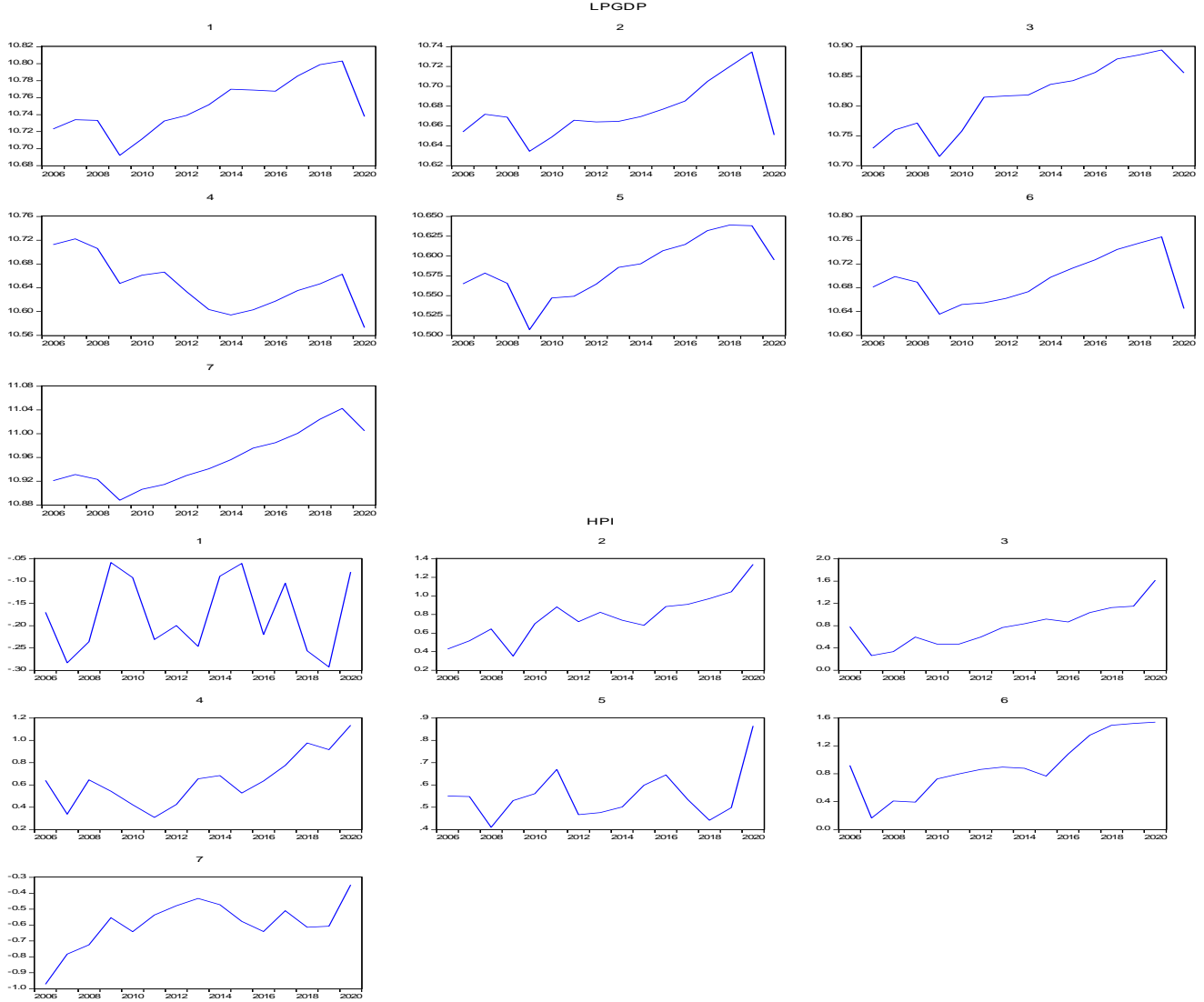
Şekil 2'de ise modelde yer alan değişkenlerin her bir 7 ülke için bireysel zaman grafiklerini göstermektedir. Grafiklerde 1'den 7'ye kadar temsil edilmiş ülkeler sırasıyla; Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İngiltere ve A.B.D'dir.

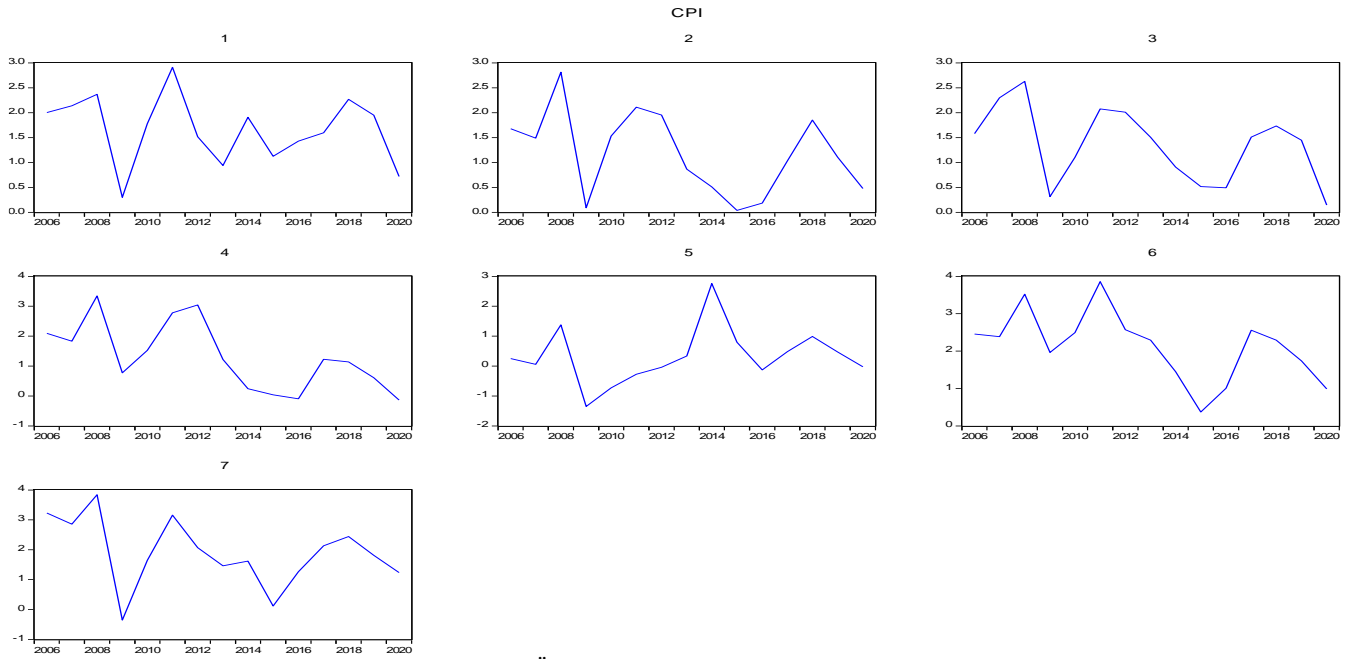

Şekil 1: Çalışmada Kullanılan Değişkenlerin Zaman Serisi Grafikleri

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Şekil 2: Çalışmada Kullanılan Değişkenlerin Bireysel Ülke Grafikleri

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Ekonometrik Metodoloji ve Bulgular

Çalışmada serilerin birim kök özellikleri araştırılması öncesi yatay kesit bağımlılığının tespiti için zaman boyutunun yatay kesit boyutundan büyük olmasından dolayı Breusch-Pagan (1980)'ın Lagrange Multiplier (LM) testi kullanılmıştır. LM test istatistiği aşağıdaki gibidir:

$$y_{it} = \alpha_i + \beta_i' \cdot x_{it} + \mu_{it}$$

Sıfır ve alternatif hipotezler:

$$H_0 : Cov(\mu_{it}, \mu_{jt}) = 0 \text{ bütün } t \text{ ler için } i \neq j$$

$$H_1 : Cov(\mu_{it}, \mu_{jt}) \neq 0 \quad i \neq j$$

Hipotezlerde $\hat{\rho}_{ij}$, temel regresyon denkleminin EKK yöntemi aracılığıyla tahmin edilmesi sonucu elde edilen korelasyon katsayılarını göstermektedir. LM test istatistiği aşağıdaki gibidir:

$$LM_{BP} = T \cdot \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{\rho}_{ij}^2 \sim \chi_{N \cdot (N-1)/2}^2$$

Serilerin durağanlıkları ise Hadri ve Kurozumi (2012) tarafından ortaya atılan panel durağanlık testi aracılığıyla araştırılmıştır. Hadri ve Kurozumi (2012) testi sıfır hipotezi altında serilerin birim kök içermediğini, alternatif hipotez ise serilerin birim kök içerdiğini belirtmektedir. Ayrıca seri korelasyon ve yatay kesit bağımlılığına izin vermekte ve bu test hem $T < N$ hem de $T > N$ durumlarında kullanılabilir.

Hadri ve Kurozumi (2012) analizlerinde aşağıdaki denklemi kullanmaktadır:

$$y_{it} = k_i' \delta_i + f_i' \gamma_i + \varepsilon_{it}, \quad \varepsilon_{it} = \phi_{i1} \cdot \varepsilon_{it-1} + \dots + \phi_{ip} \cdot \varepsilon_{it-p} + v_{it} \quad i=1, \dots, N, t=1, \dots, T$$

Denklemden z_t deterministik terimi, $k_i' \delta_i$ bireysel etkileri temsil ederken f_i gözlemlenemeyen ortak faktörü, γ_i yüklem faktörünü ve ε_{it} bireysel spesifik hataları temsil etmektedir.

H-K (2012) yatay kesit bağımlılığını düzeltmek için her bir i için y_{it} leri $w_t = [k_i', \bar{y}_t, \bar{y}_{t-1}, \dots, \bar{y}_{t-p}]$ üzerine regresyon kurarak aşağıdaki istatistikleri hesaplamaktadır:

$$Z_A = \frac{\sqrt{N(\overline{ST} - \xi)}{\zeta} \quad \text{burada} \quad \overline{ST} = 1/N \cdot \sum_{i=1}^N ST_i$$

$$ST_i = \frac{1}{\hat{\sigma}_i^2 \cdot T^2} \sum_{t=1}^T S_{it}^w \quad \text{burada} \quad S_{it}^w = \sum_{r=1}^t \hat{\varepsilon}_{ir}$$

$\hat{\sigma}_i^2$ uzun dönem varyans tahmin edicisini ifade etmektedir. H-K (2012) uzun dönem varyans tahmin edicisini elde ederken aşağıdaki formülleri kullanmaktadır:

$$\hat{\sigma}_{iSPC}^2 = \frac{\hat{\sigma}_{vi}^2}{(1 - \hat{\phi}_i)^2} \quad \text{burada} \quad \hat{\sigma}_{vi}^2 = 1/T \cdot \sum_{t=1}^T \hat{v}_{it}^2 \quad \hat{\phi}_i = \min \left\{ 1 - \frac{1}{\sqrt{T}}, \sum_{j=1}^p \hat{\phi}_{ij} \right\}$$

ve Hadri-Kurozumi (2012) bütün eşitliklerden hareketle yatay kesit bağımlılığının varlığı durumunda kullanılacak Z_A^{SPC} istatistiğini aşağıda belirtildiği gibi hesaplamaktadır:

$$Z_A^{SPC} = \frac{1}{\hat{\sigma}_{iSPC}^2 \cdot T^2} \sum_{t=1}^T (S_{it}^w)^2$$

Ampirik Sonuçlar

Tablo 2, Breusch ve Pagan (1980)'in yatay kesit bağımlılığı testi sonuçlarını göstermektedir. Tabloya göre her iki seri için hesaplanan LM_{BP} 'nin olasılık değeri 0.05 anlamlılık düzeyinden daha küçük olduğu için yatay kesit bağımlılığının olmadığını belirten sıfır hipotezi reddedilmektedir.

Tablo 2: Yatay Kesit Bağımlılığı Testi Sonuçları

Değişken	LM_{BP} Test İstatistiği (Olasılık Değeri)
LPGDP	181.12*** (0.00)
HPI	84.79*** (0.00)
CPI	150.50*** (0.00)

*** %1 anlamlılık düzeyinde sıfır hipotezinin reddedildiğini göstermektedir.

Bu durumda serilerin birim kök özellikleri araştırılırken hem yatay kesit bağımlılığını dikkate alan ikinci kuşak panel birim kök sınaması kullanılacaktır.

Yatay kesit bağımlılığının varlığı ardından eğim parametresinin kesitler için homojenliği araştırmasında ise Pesaran ve Yamagata (2008)'nin prosedürü kullanılmıştır. Tablo 3'te sunulan bulgulara göre modelin eğim parametrelerinin homojenliği 0.05 anlamlılık seviyesinde reddedilememektedir.

Tablo 3: Pesaran and Yamagata (2008)'in Homojenlik Testi

Değişken	MODEL 3.1	
	Test istatistiği	Olasılık değeri
delta_tilde	-0.920	0.821
Düzeltilmiş delta_tilde	-1.063	0.856

Tablo 4 serilerin birim kök özelliklerinin araştırılmasında kullanılan ikinci kuşak testlerden Hadri-Kurozumi (2012) durağanlık test sonuçlarını göstermektedir. Tablo 4'te sunulan bulgulara göre regresyonlarda kullanılan tüm değişkenler 0.01 anlamlılık seviyesinde durağan değişkenlerdir.

Tablo 4: Durağanlık Testi Sonuçları

Sabit terimli		
Değişken	ZA-Spac Test İstatistiği	p-Olasılık değeri
LPGDP	-0.700	0.75
HPI	-1.602	0.94
CPI	-0.364	0.64

Çalışmada zaman serisi ve yatay kesit çalışmalarına karşın birçok üstünlüklere sahip olan panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz yönteminin en belirgin avantajı zaman serileri ile yatay kesit serilerini bir araya getirerek hem zaman hem de kesit boyutuna sahip bir veri setinin oluşturulmasına olanak tanınması böylece tahminlerin daha güvenilir olmasını sağlamasıdır.

Tahmin aşamasında White'in yatay kesit kovaryans katsayısı yöntemi kullanılarak standart hatalar düzeltilmiş, her bir yatay kesitteki farklı hata varyanslarının olduğu kadar aynı zamanda olası yatay kesitler arası korelasyon sorununu da bir çözüm getirilmiştir. Tahmin sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir. Bulgulara göre Model 4.1'i oluşturan tüm seriler istatistiki olarak anlamlı ve iktisadi olarak beklentilere uygun olarak tahmin edilmiştir. Model 4.1'i oluşturan serilerin tahmin bulgularına göre kişi başı gelirdeki yüzde değişme ile yaklaşılan ekonomik büyüme Mutlu Gezegen Endeksini pozitif; enflasyon ise Mutlu Gezegen Endeksini negatif yönde etkilemektedir. Dolayısıyla kişi başı gelir arttıkça ve enflasyon azaldıkça ülkelerin Mutlu Gezegen Endeksi daha yüksek bir değer almakta ve böylece devletin de yaptığı kamu harcamalarını özellikle bu iki değişken yönünde değerlendirerek kaynakları kanalize etmesi en önemli amacı olan toplumsal mutluluğu artırmada önemli bir rol oynayacaktır.

Tablo 5: Panel En Küçük Kareler Tahmin Sonuçları: Model 4.1

<i>Değişkenler</i>		<i>Model 4.1</i>	
<i>Bağımlı</i>	<i>Değişken</i>	<i>HPI (2006-2020)</i>	
<i>LPGDP</i>		2.161604***	0.0002
<i>CPY</i>		-0.110430***	0.0000
<i>C</i>		-22.62576***	0.0002
<i>R-kare değeri</i>		0.862	
<i>Modelin F-istatistiği (olasılık değeri)</i>		74.98 (0.00)	

SONUÇ

Günümüzde yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler toplumların ve bireylerin yaşam standartlarının iyileşmesini ve mutluluğun artmasını sağlamaktadır. İktisatçılar tarafından mutluluk artışının ne kadarlık kısmının ekonomik koşullar nedeniyle olduğu son zamanlarda ilgi çeken konularından biri olmuştur. Mutluluğun gelir, işsizlik, enflasyon, kamu harcamaları, tüketim, sosyal güvenlik, büyüme, istihdam ve gelir dağılımı üzerindeki ilişkisi birçok yazar tarafından incelenmiştir. Bu değişkenlerin hepsi iktisadın ana konusudur.

G-7 ülkeleri (Almanya, ABD, Birleşik Krallık, İtalya, Fransa, Japonya ve Kanada) Dünya'nın en büyük ekonomisi olarak adlandırdığımız gelişmiş ülkelerdir. Yedi ülke net küresel zenginliğin %64'lük payına sahiptir. G-7 ülkelerinin hem gelişmişlik düzeyi hem de yaşam standartları yüksektir.

Bu çalışmada G-7 ülkeleri açısından 2006-2020 araştırma dönemi kapsamında Mutlu Gezegen Endeksinin enflasyon ve kişi başı gelir ile aralarındaki ilişki panel veri analizi aracılığıyla araştırılmıştır. Analiz sonucunda enflasyon ile endeks arasında negatif, kişi başı gelire ise pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu noktada iktisadi açıdan daha mutlu ülke vatandaşlarına sahip olma amacını taşıyan hükümetlerin kamu harcamalarını planlayarak harcamalarını enflasyonla mücadele edecek ve kişi başı geliri artıracak yatırımlara doğru kanalize etmeleri son derece önem arz edecektir.

KAYNAKÇA

Abounoor, e., & Asgarizadeh, D. (2013). "Macroeconomic Factors Affecting Happiness", International Journal of Business and Development Studies, Vol. 5, No. 1, pp.5-22.

Akıllı, H., Kemahlı, F., Okudan K., Polat, F., (2008). "Ekolojik Ayak İzinin Kavramsal İçeriği ve Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Bireysel Ekolojik Ayak İzi Hesaplaması", Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(15), ss. 1-25.

Albayrak, Ş. G. (2022). "Mutluluk Ekonomisi ve Türkiye", Turkish Business Journal, 2717-848X, 3(5): 57-74.

Alkan, F. ve Çilesiz, N. (2022). "Mutluluk Ekonomisinin G7 Ülkeleri ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi", Dumlupınar Ün. İİBF Dergisi, Sayı:10, 70-82.

Ari, Y. O. (2019). "İktisat-Mutluluk İlişkisi: Bhutan'ın Sürdürülebilir Kalkınma Modeli Üzerine Bir İnceleme", Hoca Ahmet Yesevi 2. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi, Erzurum, 75-84.

Breusch, T., ve Pagan, A. (1980). The LM Test and Its Applications To Model Specification In Econometrics. Review of Economic Studies. 47. 239-254.

Davies, W., (2015), Mutluluk Endüstrisi (Çev. Müge Çavdar), Sel Yayıncılık, İstanbul.

Diener, Ed.&Seligman, Martin E.P. (2004). “Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being”, *Psychological Science in the Public Interest*, 5/1: 1-31.

Deviren, N. V. ve Yıldız, O. (2017). “Gayrisafi Milli Mutluluğun Ekonomik Kalkınmadaki Rolü: Bhutan Krallığı Örneği”, *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 4, Sf. 232-248.

Di Tella, R. & MacCulloch, R.J., & Oswald, A.J. (2003). “The Macroeconomics of Happiness”, *Review of Economics and Statistics*, 85(4), 809–827.

Dünya Bankası, Dünya Kalkınma Göstergeleri, Erişim Tarihi: 01.06.2023

<http://data.worldbank.org/>.

Dünya Değerler Araştırması, Erişim Tarihi: 15.06.2023

<https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp>.

Easterlin, R., (1974), “Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence, in: David, Paul Allan ve Melvin Warren Reder (Ed.), *Nations and Households in Economic Growth*, New York”, Academic Press, ss. 89-125.

Easterlin, R. (2001). “Income and Happiness: Toward a Unified Theory”, *Economic Journal*, 111, 465-484.

Günay, E. K. & Ata, O. (2018). “Gelir Mutluluk Getirir Mi? Ülkelerin Gelir ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Değerlendirme”, *Kesit Akademi Dergisi*, (17), 161-192.

Hadri, K., ve Kurozumi, E., (2012). “ A Simple Panel Stationarity Test in the Presence of Serial Correlation and a Common Factor”, *Economics Letters*, 115, 31–34.

Liberto, D. (2022). *Happiness Economics: What it is, How it Works*

[https://www.investopedia.com/terms/h/happiness-economics.asp#:~:text=Key%20Takeaways,Happiness%20economics%20is%20the%20formal%20academic%20study%20of%20the%20relationship,different%20economies%20offer%20their%20residents.\(20.06.2023\)](https://www.investopedia.com/terms/h/happiness-economics.asp#:~:text=Key%20Takeaways,Happiness%20economics%20is%20the%20formal%20academic%20study%20of%20the%20relationship,different%20economies%20offer%20their%20residents.(20.06.2023)).

Mota, G. L. ve Pereira, T. P. (2008). “ Happiness, Economic Well-being, Social Capital and the Quality of Institutions”, *School of Economics and Management Technical Universtyof Lisbon*, 1-26.

Öndes, H. (2019). “Türkiye’de Mutluluk Düzeyini Etkileyen Faktörler: Mekânsal Ekonometri Analizi.”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:21, Sayı: 4, 1039-1064.

Öztürk, S. & Suluk, S. (2020). “Mutluluk Ekonomisi: G8 Ülkeleri Açısından Ekonomik Büyüme ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 226-249.

Pesaran, MH., Yamagata, T. (2008). “Testing Slope Homogeneity in Large Panels. *J. Econometrics.*”, 142, 50–93.

Terzibaş, P. (2020). “Mutluluk Ekonomisi ve Easterlin Paradoksu”, *İstanbul Gelişim Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi*, İstanbul.

Tella, R.D., MacCulloch, R.J.,&Oswald, A.J. (2001). “Preferences over Inflation and Unemployment: Evidence from Surveys of Happiness”, *The American Economic Review*, 91/1, 335-341.

Uçgunoğlu E., M. & Yayar, R. (2022). “Türkiye’de Mutluluk Ekonomisi”, *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives* , 10 (1) , 43-58.

Ünsal, M. Ç. Ve Altan, Ş. (2022). “Türkiye’de Yaşam Memnuniyeti Düzeyleri: Veri Madenciliği Teknikleri ile Bir Uygulama”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24/3, 1459-1492.